

Datum

21 september 2022

Onderwerp

IPO/VNG inbreng commissiedebat Elektriciteitsnet, energie-infrastructuur en RES 28 september

Geachte woordvoerders energie van de vaste Kamercommissie Economische Zaken,

U heeft op 28 september het Commissiedebat over het elektriciteitsnet, energie-infrastructuur en RES. Namens de provincies en gemeenten geven we u graag ons commentaar mee.

Voorop gesteld, we zijn blij met hoe de samenwerking nu gaat met de minister van Klimaat & Energie. De RES'sen hebben een prachtig bod neergelegd in de RES 1.0 en er wordt hard doorgewerkt om richting uitvoering te gaan. Gezamenlijk de schouders er onder zetten is hard nodig in het realiseren van voldoende hernieuwbare opwek en de wens om snel onafhankelijk te worden van Russisch gas.

Tegelijkertijd liggen er nog flinke belemmeringen zowel technische als in de regelgeving die moeten worden genomen. Wij willen dat eerst en vooral belemmeringen weggenomen worden waar we op de korte termijn stappen mee kunnen maken. Zorg daarnaast voor continuïteit en stabiliteit in beleid, en vermijdt onnodige extra regelgeving.

1 Meer duurzame elektriciteit nodig

We zien dat tot 2030 de vraag naar elektriciteit harder stijgt dan we hadden voorzien. En dat betekent dat er in kortere tijd meer elektriciteit moet worden opgewekt. Provincies en gemeenten denken daarom na over het ophogen van de hernieuwbare energie opwek.

De RES-regio's hebben in hun biedingen bij de RES 1.0 zo'n 20 TWh extra geboden, boven op de al afgesproken 35 TWh hernieuwbaar op land (totaal van 55 TWh). Op dit moment bekijken we interbestuurlijk of en hoe een mogelijk hogere ambitie kan worden gehaald en welke belemmeringen daarvoor moeten worden weggenomen.

Randvoorwaarden

De gemeenten en provincies vinden het belangrijk om hun verantwoordelijkheid te nemen. Maar hebben daarbij wel een aantal randvoorwaarden. We willen oproepen te helpen dat de RES-regio's het maximale uit hun bod kunnen halen. De belemmeringen moeten hiervoor wel weggenomen worden. Goede afspraken die ruimte overlaten voor maatwerk zowel met betrekking tot (geluids)normen voor windturbines, zonneparken en netcongestie zijn dan hard nodig. Hieronder doen wij daarvoor enkele voorstellen.

2 Provincies werken hard aan oplossen problemen netcapaciteit

De decentrale overheden zijn blij dat het rijk steeds meer aandacht heeft voor problemen op het net. De problemen spelen niet alleen in Noord-Brabant en Limburg; in vrijwel alle provincies zijn momenteel problemen bij de invoeding en in steeds meer provincies en gemeenten ontstaan ook problemen op gebied van afname. Daarom zijn inmiddels in vrijwel alle provincies – in nauwe samenwerking met gemeenten en netbeheerders, taskforces of e-teams actief of in oprichting zijn, om samen met netbeheerders en gemeenten acute netproblemen te verminderen of te voorkomen.

De provincies kunnen en willen een regierol vervullen op het gebied van energie-infrastructuur. Sterker nog, dat doen provincies al. Met acties om acute netschaarste op te lossen, zoals in Noord-Holland en Drenthe waar provincies deze zomer met een subsidie voor slimme oplossingen kwamen. Dit zijn oplossingen die efficiënt of beperkt gebruik maken van het elektriciteitsnet om de flexibiliteit van het elektriciteitsnet te vergroten en de druk op het net te verlagen. Denk daarbij aan ‘*smart charging*’, laadoplossingen voor elektrische voertuigen en het lokaal op elkaar afstemmen van tijden van energieverbruik. Dergelijke alternatieve oplossingen zijn in veel gevallen sneller te realiseren dan netuitbreidingen.

Provincies werken verder samen met netbeheerders en gemeenten mee aan het versnellen van ruimtelijke processen rond netuitbreidingen én aan het programmeren van netuitbreidingen dat doen zij in het provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur, Energie en Klimaat (PMIEK).

Om de netproblemen te verhelpen zou het daarnaast goed zijn om korte termijn invulling te geven aan aantal randvoorwaarden, zoals:

- het verkorten van realisatietermijnen voor netuitbreiding, bijvoorbeeld door het inrichten van een *fast lane* met gespecialiseerde (juridische) beleidsmedewerkers;
- de mogelijkheid voor overheden om, op basis van maatschappelijk afgewogen keuzes, vrijgekomen ruimte op het elektriciteitsnet te verdelen indien lokaal noodzakelijk;
- netbeheerders verplichten klantaanvragen voor aansluit- en transportcapaciteit te laten toetsen op passendheid binnen ruimtelijke kaders van provincies en gemeenten ;
- snellere aanpassing van wet- en regelgeving die het mogelijk maakt dat netbeheerders en marktpartijen samen o.a. optimaal flexibiliteit (zoals batterijen) kunnen inzetten.

Wij verzoeken u de minister te bevragen op het beloofde vergelijkende onderzoek naar het *first come first serve* principe in het buitenland en het onderzoek om non-discriminair voorrang te geven door de netbeheerders.

3 Ruimte voor maatwerk bij een afstandsnorm voor wind op land

Voortgang in de realisatie van windparken is nodig voor het realiseren van de klimaatambitie. Wij zijn zeker van mening dat hinder voor omwonenden zo goed mogelijk moet worden voorkomen. Het is daarom van belang dat normen zorgvuldig en transparant worden bepaald voor de plaatsing van windturbines op basis van milieu effecten onderzoek. Op dit moment loopt de PlanMER procedure en de uitkomsten zijn eind 2023 te verwachten. Dan is ook duidelijk wat de nieuwe nationale normen voor de plaatsing van windturbines zijn.

Tot die tijd kunnen gemeenten en provincies lokale normen zorgvuldig onderbouwen. Dit gebeurt nu al, waarbij de medeoverheden worden ondersteund met informatie, expertise en kennis via een

online helpdesk, informatiebijeenkomsten en kenniswerkgroep sessies door EZK, I&W, IPO, VNG, NPRES en RVO.

Het blijft belangrijk dat provincies en gemeenten nu en in de toekomst ruimte houden voor hun eigen afweging voor de plaatsing van windparken.

De provincies en gemeenten hebben voor de gesprekken over normen voor windturbines een aantal relevante overwegingen:

- Voor geluid (hinder) is het belangrijk dat lage trillingstonen en slagschaduw worden meegenomen. Er zijn verschillende aspecten die geluid(hinder) beïnvloeden: zoals het turbinetype, opstelling en windklimaat, het bodemtype en eventueel tussenliggende obstakels zoals bomen of bebouwing.
- Een afstandsnorm heeft enkel invloed op het verminderen van visuele hinder, niet op geluidshinder.
- Eén generieke (vaste) afstandsnorm zal in de praktijk resulteren in een ongelijke milieubescherming voor alle omwonenden van windparken in Nederland, in tegenstelling tot specifieke geluids- en slagschaduwnormen.

We pleiten ervoor om niet nu al vooruit te lopen op de nog vast te stellen nieuwe landelijke normen. De decentrale overheden zijn ook tegen een vaste afstandsnorm voor windturbines. Om geluidshinder te voorkomen is een vaste afstandsnorm namelijk onvoldoende en het leidt tot ongelijke bescherming van omwonenden tegen geluidhinder. Het combineren van een geluid- én een slagschaduw – norm ligt voor de hand.

4 Financiële participatie – omgeving en omwonende mee laten profiteren van wind en zon op land

Juist nu in het licht van de hoge elektriciteitsprijzen en de opbrengsten die daarmee gepaard gaan bij windmolenparken en zonneparken, is het logisch dat de omgeving mee profiteert. Toch blijkt dat zeker niet alle omwonende op de hoogte zijn dat dit mogelijk is. Onze oproep; maak de drempel daarom niet te hoog om in te stappen: financieel te participeren – en zorg zowel op lokaal als op landelijk niveau dat dit bekend is bij omwonenden.

We hebben elkaar nodig: het rijk, de medeoverheden en de sector om er voor te zorgen dat meer inwoners in Nederland ook mee kunnen profiteren van de opbrengsten van duurzame energie.